

Zij velde de beide kerels neer. (Blz. 281.)

Aan haar gordel was een Engelsch vlaggetje.

Een bewering luidt, dat ze op twintig meter van den muur in bezwijming viel. Een officier zou dan zijn revolver getrokken hebben. Hij knielde neer, mikte en schoot. De dood was oogenblikkelijk.

Volgens een ander verhaal zou de officier aan de soldaten gelast hebben het lichaam naar de plaats der terechtstelling te brengen. Zij zouden dat wel gedaan, maar geweigerd hebben te schieten, waarna de officier zulks zelf deed en haar door een schot in den slaap doodde.

De meest geloofbare bewering is, dat het peloton de ongelukkige slechts wondde en de officier haar door een revolvershot afmaakte.

De Duitsche staats-ondersekretaris Zimmerman sprak deze drie beweringen tegen en zei, dat alles regelmatig toegegaan en Miss Cavell bij het eerste salvo gedood was. Stoeber meldde in zijn proces-verbaal heel kort, dat het vonnis voltrokken was. Alleen de getuigen zouden het geheim kunnen opklaren (1).

Philippe Baucq ontving eenige uren vóór de terechtstelling het bezoek van zijn vrouw en kinderen.

Men kan zich indenken, hoe verschrikkelijk dit samenzijn was. Baucq troostte zijn geliefden.

Hij bracht den nacht in gebed door en schreef nog een brief aan zijn echtgenoot.

Hij weigerde den blinddoek.

* * *

Pas later vernam Gabrielle die bijzonderheden. Nu kon ze alleen veronderstellingen doen en het beeld van Miss Cavell voor het peloton zweefde voortdurend voor haar geest.

De koerier luisterde naar hetgeen het meisje van de verpleegster vertelde.

't Deed mejuffer Petit goed, haar hart toch eens uit te mogen spreken.

De eenzaamheid kon zoo zwaar op haar wegen. Altijd die geheimzinnigheid!

En toch, dit was noodig, het drama van Baucq—Cavell bewees het weer.

— Zij ontzien dus ook geen vrouwen, zei Gabrielle.

(1) Naar Ambroise Got: « L'Affaire Miss Cavell, d'après les documents inédits de la justice allemande. »

— Ze durven alles.

— En Miss Cavell deed nog geen eigenlijke spionnage.

— Wel neen, zij hielp mannen over de grens.

— Maar ik...

Gabrielle zweeg even.

De man begreep toch, wat zij bedoelde.

— Moesten zij mij vangen, dan kreeg ik dus zeker den kogel, vervolgde mejuffer Petit.

— Wie weet... Miss Cavell was een Engelsche. En zij haten de Engelschen.

— Maar ik doe spionnage. O, denk niet, dat het denkbeeld mij afschrikt. En waarom zou ik twijfelen? Te Maubeuge zag ik immers ook een vrouw opleiden en zij werd gefusilleerd. Maar ze zullen mij niet beletten mijn plicht te doen. Over drie dagen ligt er een rapport gereed.

— Goed, dan kom ik!

De koerier vertrok en weer zat Gabrielle alleen. Ze knielde neer, 't gelaat naar 't beeld der Moeder der Smarten gewend en bad voor de zielerust van hen, die 's morgens hun leven offerden voor de goede zaak.

Het doodvonnis der anderen werd in gevangenschap veranderd.

XXIV.

En Gabrielle hield woord. Zij werkte ijverig voort. De koerier kon weer geregeld komen.

En toch ontbraken de ernstige waarschuwingen niet.

Kort na de uitvoering van Baucq en Cavell's vonnis begaf het moedig meisje zich naar Rijsel.

Zij moest daar eerst bij een familielid zijn van een harer Belgische medewerkers, een vrouw, wier man in 't Fransche leger diende en door Jacquet, den bekenden vaderlander uit Rijsel, geholpen was.

— Gij hier! riep de vrouw verbaasd. Ge moogt niet blijven.

— Wat is er dan gebeurd? vroeg Gabrielle kalm blijvend.

— Gij weet dus nog niets?...

— Maar neen... Is de dienst ontdekt?

— O, vreeselijk... Jacquet is al gefusilleerd.

Nu schrok Gabrielle toch geweldig.

— Gefusilleerd... Jacquet dood, stamelde ze.

— En nog drie anderen... Wacht even...

De vrouw sloot de deur, en dan haalde ze een plakkaat uit een lade.

— Men heeft dit voor mij afgetrokken, zei ze, en ik bewaar het voor mijn man.

Ze spreidde het papier op de tafel uit, en nu las Gabrielle door haar tranen heen een bericht van den gouverneur van Rijsel, dat, vertaald, als volgt luidde :

BERICHT.

De hieronder vermelde personen zijn door den krijgsraad veroordeeld en heden in de citadel gefusilleerd, te weten :

De groothandelaar in wijnen Eugène Jacquet.

De onder-luitenant Ernest De Coninck.

De handelaar Georges Maertens.

De werkman Sylvère Verhulst.

1° Om den Engelschen vliegenier, die op 11 Maart l.l. te Wattignies daalde, verborgen, gastvrijheid verleend en zijn overtocht naar Frankrijk begunstigd te hebben, zoodat hij de vijandelijke linies kon bereiken.

2° Om hulp betoond en gastvrijheid verleend te hebben aan leden der vijandelijke legers, die na hun uniform afgelegd en te Rijsel en in de omgeving verbleven te hebben, naar Frankrijk konden ontsnappen.

Bij proclamatie van den gouverneur van 7 April 1915, worden deze gevallen beschouwd als spionage, en worden zij ter kennis van het publiek gebracht, opdat zij tot waarschuwing dienen.

Rijsel, 22 September 1915.

De Gouverneur.

— En zij zijn gevallen voor hun land, mompelde Gabrielle ontroerd.

— Kent gij 't geval van dien vlieger? vroeg de vrouw.

— Neen... Ik kwam hier maar om verslagen en 't was 't voorzichtigst niet meer mee te deelen dan noodig was.

— Wel, ge moet dan weten dat in Maart een Engelsche vlieger een telefonische inrichting der Duitschers kwam bombardeeren. Maar hij moest dalen in de faubourg des Postes. Burgers hielpen hem vluchten en zoo kwam hij bij Jacquet, die hem verborg. Zijn dochter, mejuffer Geneviève Jacquet, heeft hem naar de grens geleid. De vlieger ontkwam. Eenige dagen later vloog hij over de stad en liet papieren vallen. Daarop stond dat de Engelsche vlieger aan den kommandant zijn groeten bracht, en dat het hem speet, geen kennis met hem te kunnen gemaakt hebben toen hij door Rijsel kwam.

— Hoe dwaas! zei Gabrielle.

— Wat bedoelt ge?

— Wel, hij was nu ontsnapt, hij kon zijn land weer dienen, en waarom nu de achterdocht der Duitschers op te wekken? Wat nut kon dat hebben? Geen, maar wel gevaar voor hen die hier werkten.

— 't Is waar, wat ge zegt, want dadelijk was de gansche politie in de weer en toen verschenen op de muren plakaten met de doodstraf voor allen, die leden van 't vijandelijk leger verborgen.

— Daar hebt ge 't al! O, ik kan mij kwaad maken als ik aan die lichtzinnigheid denk.

— De Duitschers stelden gijzelaars aan en sloten ze in de citadel en er kwamen nieuwe reglementen...

— Natuurlijk!

— 't Werd moeilijk een paspoort te krijgen naar andere gemeenten en in den eersten tijd moesten we om vijf uur binnen zijn.

— Het grapje van dien vlieger had dus onaangename gevolgen.

— Hij heeft natuurlijk niet geweten, dat het zoo zou opgevat worden.

— Dan heeft hij veel te goed over de Duitschers gedacht. Maar Jacquet werd natuurlijk veel later aangehouden, want ik heb hem na dien nog gesproken. Hoe is het gebeurd?

— Wel, hij werd nagegaan en eenige keeren naar de kommandantur geroepen, maar ze konden geen bewijzen tegen hem vinden. Toen hebben ze een Franschman gebruikt, een lafaard.

— Hun gewone manier van doen, merkte Gabrielle op.

— Deze zei, dat hij bij Laon gevangen was genomen, maar had kunnen vluchten met eenige makkers en hij vroeg hulp aan Jacquet, die toestemde. De deugniet ging hem toen verklappen. De Duitschers kwamen een huiszoeking doen, maar vonden niets dan 2.000 frank in goud, dat ze stolen...

— Natuurlijk!

— De lijst met de verborgen soldaten, er waren er wel 200, was bij De Coninck en stak in de zitting van een leunstoel. De verrader had ook vermoedens tegen de Coninck en geheime agenten gingen daar het huis afloeren. De Coninck vermoedde iets en een winkelierster nevens hem, die ook alles wist, werd eveneens gewaar, dat er gevaar dreigde. Ze zei aan De Coninck, dat zij den leunstoel bij haar zou nemen. Ze wilde het doen, maar toen ze 't meubel haalde, sprongen de agenten nader en namen den stoel in beslag.

— Hoe voorzichtig ge toch moet zijn!

— Wie zou aan zoo iets peinzen, hé?

— En de Duitschers vonden de lijst?

— Natuurlijk, en alles was dan verraden. Jacquet werd ook aangehouden en zijn dochter insgelijks en ze moesten naar de citadel. De Coninck, Maertens, Verhulst volgden hen daar. Den 16^m September begon het proces. Geneviève werd vrijgelaten. En het vonnis der anderen hebt ge lezen.

— Gij werdt niet lastig gevallen?

— Neen, maar ik heb erg in angst gezeten. Jacquet heeft echter niemand verklapt.

— Hij hield zich zeker moedig?

— Als een held! En de anderen ook. Ze werden den 22^m 's morgens vroeg neergeschoten in de citadel. Ze wilden niet geblinddoekt worden, en niet gebonden. Ze zeiden, dat ze geen vrees hadden. Ze riepen samen: « Leve Frankrijk! Leve de Republiek! » Ze werden gefusilleerd in de gracht aan den Noordkant. O, de menschen hebben er zooveel over gesproken. Maar dan nog moeten we voorzichtig zijn, want overal loeren er spionnen en niet 't minst onder de vrouwen en meisjes.

— Zooals bij ons!

Inderdaad, overal schulde er verraad en Noord-Frankrijk bood in dit opzicht al vrijwel dezelfde toestanden als ons land.

Maar Noord-Frankrijk bezat ook zijn Gabrielle Petit's.

Juist in dezen tijd, bij het September-offensief van 1915, openbaarde zich Emilienne Moreau als een heldin.

Zij was pas zeventien jaar oud en de dochter van een chef-porion te Loos-en-Gosselle.

Emilienne was pas onderwijzeres geworden.

In October 1914 had de vijand de streek bezet.

Haar vader stierf. De dochter moest zelf van dennenplanken zijn lijkst vervaardigen. De ambachtslieden waren heen. Wat later be-zweek een broer.

Toch verloor Emilienne den moed niet. Zij hoopte op de bevrijding.

In September 1915 werd haar trouw beloond. De Engelschen en Franschen bereidden een offensief voor.

Emilienne Moreau zag van op den zolder het gansche land van Lens en Vermelles, den berg van Hulluch en de hoogte 70 onder vuur.

De bevrijders naderden. De Schotten kwamen 't eerst. Men hoorde de doedelzakken, die het volkslied speelden.

De soldaten waren met slijk en bloed bedekt. Veel bewoners waren als zinneloos. Zij werden met schrik geslagen door het wreed schouwspel. Ze kenden immers geen Schotten. En dan die bajonetten, welke van bloed dropen. Velen snelden heen, niet wetend waar, zoodat ze zelfs in het vuur liepen.

De Schotten werden wantrouwend.

Er moest gehandeld worden. De Schotten dienden te weten, dat ze onder vrienden waren.

Emilienne Moreau sprong voor hen en hief de « Marseillaise » aan.

Haar stem was vol ontroering en klonk zoo zwak temidden van al het geweld.

En daar klonk het haar tegen in gebroken Fransch ;

— Wij Engelschen... Wij Schotten!...

Een officier naderde.

— O, mijnheer, ik ben gelukkig de eerste Française te zijn, die u bedaukt.

Hij glimlachte.

— 't Is goed, 't is goed, later, antwoordde hij.

Het oogenblik was nu niet aan de woorden. De strijd duurde voort.

De officier haalde een kaart te voorschijn en trad een huis binnen.

Daar speidde hij de kaart open.

Emilienne gaf eenige inlichtingen.

Maar, zich bedenkend, zei ze :

— Het is beter, dat ik u zelf den weg toon.

— Maar de gevaren...

— O, ik ben al een jaar aan de granaten en kogels gewoon.

Zij duidde den officier de kelders aan, waar nog soldaten verscho-

len zaten, die op de bevrijders konden schieten.

Men wierp er granaten in.

In de rue d'Hulluch moest men de onderaardsche kommandantur beleggen. De vijand verweerde zich geweldig. De kogels floten over de straat.

— Meijuffer, ik wil niet, dat ge me verder vergezelt, zei de Schot. Inderdaad, Emilienne waagde haar leven al te roekeloos. Het werd nu een straatgevecht.

Deze strijd duurde verscheidene dagen.

Bij die gelegenheid verzorgde Emilienne een gewonde. Zij geleidde hem door de rue du Cimetière... Schoten knalden.

Het meisje bracht den gekwetste achter een hoop puin. Ze zag drie Duitschers, welke zich in een kelder verschansten. Doch ze konden door het gat schieten.

Emilienne sloop naar de ambulance en zei tot den dokter :

-- Er zijn Duitschers in een kelder en ze verhinderen mij een gewonde te brengen.

-- Weet gij waar ze zijn? vroeg men.

-- Ja...

-- We hebben nu niemand...

Drie gekwetsten, die nog ter been waren, boden zich aan. Zij namen granaten. Een van de mannen was aan 't hoofd verbonden, een andere aan 't been.

Emilienne toonde hun den kelder. Ze was overtuigd, dat de Duitschers zich wel zouden overgeven.

Zelve ging ze eerst de plaats verkennen en ze gleeed stil naar het gewelf, waar de trap begon.

Een kogel floot boven haar hoofd.

De Schotten kwamen nu toegelopen, aarzelden dan toch, daar ze niet wisten, waar de vijanden waren.

Emilienne begreep het dreigend gevaar, greep een granaat en wierp die in den kelder. De soldaten volgden haar voorbeeld. De Duitschers werden gedood en Emilienne Moreau kon haar gewonde naar de ambulance brengen.

Een andermaal bracht ze weer een gewonde weg. Uit de schoolruïne vuurden twee Duitschers op haar. Zij was niet getroffen, greep het geweer van haar beschermeling en velde de beide kerels neer.

— Maar dat vervulde mij met walg, zei ze.

Haar taak was te helen, te verplegen.

De vijand werd op Fosse teruggedreven. Loos was bevrijd.

Douglas Haig zond een ordonnans om haar geluk te wenschen en te bedanken voor de aan de troepen bewezen hulp (1).

Emilienne deed denken aan die andere Gabrielle Petit van Noord-Frankrijk, Marcelle Semmer.

Zij woonde in September 1914 te l'Eclusier, een dorpje aan de Somme. Alle weerbare mannen waren na den slag van Charleroi voor den inval gevluht.

Zieken, gebrekkigen, grijsaards en ook vrouwen bleven.

Meijuffer Semmer achtte het haar plicht over hen te waken. Zij bracht hen samen in een groeve, en daar bezorgde zij hun levensmiddelen en andere hulp en men mocht zeggen, dat zij er het leven van vijf-en-twintig personen redde.

Maar zij deed meer. In het dorp zag ze de Fransche gevangenen. Zij bevrijdde velen en bezorgde hun burgerkleederen. Dikwijls waagde ze haar leven, als ze die landgenooten dan den weg ter verlossing wees.

De Duitschers kregen achterdocht; het meisje werd nagegaan.

Ze wist het wel, maar liet daarom haar bemoeienis met de goede zaak niet na.

Over het kanaal lag slechts één brug. Zoo deze vernield was, zou de opmarsch van den vijand vertraagd worden.

De sluismeester was weg. Marcelle deed alsof zij zijn post waarnam, en op een gunstig oogenblik maakte ze de brug onbruikbaar.

Maar een officier zag het en riep, dat zij gefusilleerd zou worden.

— 't Is goed; ik vraag u alleen het met Fransche geweren te doen.

(1) Eenige maanden later werd zij te Versailles door de Britten gedekoreerd.

Maar eensklaps barstte de Fransche artillerie los. Er ontstond verwarring en mejuffer Semmer kon ontsnappen.

De Franschen veroverden weer het dorp. De Duitschers weken echter slechts eenige honderden meters.

Marcelle bood zich aan, om een kolonne ruiters langs onbekende paden bij de Duitschers te brengen.

— Ge kunt hen overvallen! verzekerde ze. We zullen door het bosch trekken.

Zij werd bij de botsing gewond, maar bleef heldhaftig ter plaatse, gedurende het gevecht.

De Franschen behaalden de zege en veroverden de stukken met gevangenen.

L'Eclusier bleef behouden; de loopgraven lagen vóór het dorp. Marcelle's taak was nog niet geëindigd. Dikwijls bevoorraadde ze de voorposten en ze trad ook als verkenster op.

Den 30^m September ontving ze vóór de troepen het kruis van 't eerelegioen. Dan werd ze verpleegster en won in dat heerlijk werk nog het oorlogskruis.

Zulk een natuur bezat ook Gabrielle Petit.

Even kwam weer de ontmoediging, nu zij van de vrouw het drama van Rijsel vernam.

't Duurde slechts even.

— Ga dus spoedig heen, zei de vrouw.

— Vreest ge, dat ik u in ongelegenheid zal brengen?

— O neen, ik zeg het voor u. Ik beef bij de gedachte, dat gij ook aangehouden kunt worden. En de Duitschers kennen nu geen genade.

— Ik weet het... Maar waar helden vallen, moet hun werk voortgezet worden.

— Wat wilt ge dan doen?

— Meer inlichtingen te Rijsel verzamelen, mijn dienst uitbreiden.

— Nu?

— Zeker...

— Als er zoo nauw gelet wordt op ieder die veel rondloopt. Ik zei u immers, dat we zelfs naar de omliggende dorpen niet mogen gaan.

— Ja, maar ons leger en de bondgenooten moeten inlichtingen hebben. Onze soldaten zijn ook in gevaar.

— En als ze u aanhouden?

— Dan zal ik mij weten te gedragen als de dappere Jacquet.

De vrouw keek haar verbaasd aan.

— Gij meent het? vroeg ze nog eens.

— Natuurlijk!

— Dan mag ik u niet tegenhouden. Ik bewonder u.

— Dat is niet noodig. Liever zou ik willen, dat gij mij iemand kondt aanduiden, die mij helpt. Kent gij zoo'n persoon?

— Ja...

— Maar ernstig...

— Zeer ernstig. Hij is in den dienst van Jacquet geweest en had deze niet zoo heldhaftig gezwegen, dan ware zijn medewerker zeker ook gefusilleerd.

— Wordt hij niet gewantrouwd?

— Neen... Dan zou hij de vlucht genomen hebben. Hij heeft genoeg gelegenheid gehad. Ik zal hem vanavond nog hier doen komen.

En toen het donker was, zat Gabrielle Petit met den Franschman te overleggen, hoe men den arbeid van Jacquet kon voortzetten.

Den volgenden dag reisde Gabrielle naar Brussel terug. In haar hart was weemoed om de verdwenenen, om hen, die in de citadel hun leven verloren.

Maar sterker dan ooit was haar wil, om haar arbeid tot het laatste toe vol te houden.

Wat God over haar beschikte, zou goed zijn...

Zij gaf zich in berusting over. Aan de eene zijde een ontembare wilskracht, aan de andere een gelatenheid tot het martelaarschap toe.

En niemand vermoedde hoe groot haar ziel was. Wie kende het eenvoudige winkelmeisje van Brussel, buiten enkele ingewijden?...

En het uur van het hooge offer naderde.

* * *

Gabrielle's dienst breidde zich nog meer uit. Haar organisatie had voeling met andere, zonder dat de meeste medewerkers het vermoeden. De verantwoordelijken droegen het zwaarste van de gevaarlijke taak. Men moest aansluiting zoeken; het arbeidsveld was zeer groot. En berichten hadden slechts waarde, wanneer ze vlug de geallieerden bereikten.

Gabrielle zocht dergelijke aansluiting. Ze kende ernstige diensten.

Wii kunnen ze niet allen beschrijven, maar willen hier toch even wijzen op dien in het Luikerland van Amedée Gilkinet.

Deze was in Augustus 1914 brankardier op het fort Embourg. Hij hielp bij den val der vesting veel makkers ontvluchten, bracht gewonden in veiligheid en zette dan zijn verplegingstaak in de ambulancen

van Bressoux, het hospitaal Saint-Laurent voort, tot de Duitschers het Belgisch personeel afdankten.

Gilkinet verliet in December het land en nam brieven mee voor het ministerie van buitenlandsche zaken.

In Juni was hij aan het front ; daar hij van een oude lichter was en vier kinderen bezat, zond men hem als leraar naar de school voor verminkten te Port-Villez.

Maar hij zocht een ander arbeidsveld.

Einde Augustus was hij eensklaps te Luik terug. Vrienden warden hem ; zelfs verwanten waren ongerust. Het gemeentebestuur van Bressoux weigerde hem een identiteitskaart. Men hield hem voor een deserteur.

Gilkinet mocht niet spreken ; hij kwam zijn leven wagen ; hij moest in 't Luikerland een gewichtigen inlichtingsdienst vestigen. Toen men het hem voorstelde, had hij geen oogenblik gearzeld, om te gaan.

Moedig trotseerde hij alle achterdocht. Hij wekte vertrouwen. Hij had betrekkingen van vroeger, toen hij verbonden was aan het werk der christelijke scholen, aan de « Gazette de Liège » en andere bladen. In die kringen vond hij zestig medewerkers voor een organisatie, welke dra de provincies Luik, Namen, Luxemburg en Limburg omvatte. Vrienden, verwanten, geestelijken arbeidden samen.

Het treinverkeer, de troepenbewegingen, het vervoer, alles wat belang inboezemde, werd nauwkeurig nagegaan en elken dag vertrok een koerier naar de grens met verslagen.

Dank aan de inlichtingen werd de Fransche staf ingelicht over het offensief bij Verdun.

Men stelde de diensten van Gilkinet zeer op prijs.

De moedige man liet weten, dat hij gewantrouwd werd.

— Blijf toch ! zoo vroeg men hem. Uw vertrek zou voor ons een onherstelbaar verlies zijn.

En hij bleef (1).

Zulke n annen werkten in die organisaties.

Aldus werd het leger in zijn rug door stille helden en heldinnen gesteund.

(1) Op 16 Juni 1916 werd Gilkinet op de Chartreuse gefusilleerd. Den nacht vóór zijn sterven schreef hij een treffenden brief aan vrouw en kinderen.

Gabrielle Petit werkte onverdroten, reisde naar de grens, naar Luik, naar Namen, Charleroi, Doornik, Rijsel. Elken dag bijna was ze op gang. Maar die bedrijvigheid moest door de speurhonden der commandantur opgemerkt worden.

XXV.

Diederich Herder had eenige dagen verlof.

Hij reisde naar Aken. Elza verwachtte hem. Zij zou zeker aan het station staan. Hun eerste wederzien na de scheiding ! En toch heerschte bij den soldaat geen vreugde meer... Hij was ook geen soldaat, maar een spion, een speurhond, een verklikker, een bedrieger.

En Elza was een oprecht, rein meisje...

Een gedachte bezwaarde nu Diederich. Hij dacht aan een meisje, dat hij moest naspeuren.

Dat meisje was Gabrielle Petit.

Diederich kende haar naam niet.

Bij zijn terugkeer zou hij te zorgen hebben een gedetailleerd verslag over haar uit te brengen.

Dat walgde hem.

Hij had in België gewoond en was er steeds als thuis geweest. Nu kwam hij er als een echte verrader.

Dat meisje thans weer... Ze was misschien rein en oprecht als zijn Elza. Ze had wellicht een verloofde. Hij moest haar in het net strikken, trachten over te leveren aan den boef Petermann.

Flora had hem dezen morgen goede reis gewenscht.

Zij, de veile deerne.

Goede reis ! En hij ging naar zijn verloofde.

Zoo mijmerde de jonge man. De trein reed het station binnen.

Soldaten stroomden uit de wagons en vervulden de hal van hun luidruchtigheid.

Plots zwegen ze. Daar loste men gewonden, verminkte jongelingen met bleek, lijdend gelaat.

Diederich drong naar buiten. Dan keek hij rond.

Eensklaps zag hij Elza, en zij hem.

Ze kusten elkaar.

Ze waren weer samen.

— O, wat heb ik naar dezen dag gewacht, zei Elza Wolff.

Hij schrok bij de woorden, welke toch zoo natuurlijk waren, maar plots rees het beeld van Flora voor zijn geest.

O, Elza moest eens alles weten.

— We gaan eerst naar uw huis, hernam het meisje, hem den arm gevend.

— Ja...

— Ik heb het aan uw moeder beloofd.

— Is thuis alles wel?

— O, ja.

— Bij u ook?

— Ja, maar het is er niet aangenaam.

— Waarom dan toch?

— Altijd in onmin met vader. Die blijft oorlogszuchtig. Och, ja, zijn zaken gaan goed. En ge weet hoe ik denk... Kon ik maar altijd zwijgen!

— Dat was 't beste...

— Maar 't gaat niet. Ik zie zooveel onrecht. Ja, hier al, met gevangenen, met weggevoerde burgers. Wat moet het in de bezette landen dan wel zijn... Ik ben blij, dat ge buiten den eigenlijken oorlog blijft; niet alleer om het gevaar, Diederich.

— Waarom dan nog?

— Omdat ge niet moet dooden.

Hij huiverde. O, niet dooden! Aan het front streed men, en daarvoor was het oorlog. Maar hij was een speurder, een bloedhond, die wild moest opdrijven naar Petermann, en 't liefst naar de nationale schietbaan, naar den executiepaal, naar de moorderij.

— Wat doet ge eigenlijk te Brussel? vroeg Elza.

— O, op de kommandantur!

— Ja, maar wat is daar uw werk?

— O, op 't bureel schrijven. Het beteekent niet veel. Ge weet wat administratie is.

— Gij moet dus met de bevolking in aanraking komen?

— Neen...

— Ik ben er blij om. Ik zou er niet voor deugen in een bezet land, en vooral in België, tegen de bewoners op te treden, want we hebben geen recht daar te zijn.

— Ze moest de waarheid eens weten! dacht Diederich.

— Waart gij te Brussel, toen die Miss Cavell doodgeschoten werd?

— Ja.

— Hebt gij haar gezien?

— O, neen...

En de jonge man dacht aan die vreeselijke rechtszitting.

Zou hij nu gedurende gansch zijn verlof zoo moeten liegen, zijn verloofde bedriegen?

— Wat was dat een gemeene moord! vervolgde Elza. Bah, een vrouw fusilleeren, omdat ze haar land diende! En zij had nog veel Deutsche gewonden verpleegd. Ge moet laag zijn, om zoo iets te bevelen. Ik haat er dien Sauberzweig voor, of hoe heet die moordenaar?

— Wees toch voorzichtig, waarschuwde Diederich. Ge moogt dat niet aan anderen zeggen, ge zoudt last krijgen.

— Ik heb er met vader hevige woorden over gehad. Hij vond het natuurlijk prachtig... Gott strafe England... En staat gij onder de orders van dien beul?

— Eigenlijk wel, maar ik zie hem natuurlijk nooit.

— Neen, hij zal wel een godheid zijn, een kleine keizer. Een vrouw fusilleeren... En dat gebeurt op last van heeren, die ver van het front blijven.

— Ja, dat is zoo...

— De oorlog is een zwijnerij!

— Zeg dat wel!

— En ik moet ook een vrouw nagaan en als zij schuldig is, wordt ze ook vermoord, dacht Diederich. Dan heb ik er schuld aan en wat Elza van den militairen gouverneur zegt, zou ook op mij toepasselijk zijn.

Zoo sprekend bereikte het paar het huis van Herder. De zoon werd natuurlijk zeer hartelijk verwelkomd.

Niemand vermoedde hoeveel hij leed.

Hij had het gevoel, alsof hij zijn eigen woning onteerde door zijn tegenwoordigheid.

Men begroette in hem den soldaat, den verdediger van het land, en hij was een speurder, een bloedhond, een verklikker en verrader.

Tegen den avond deden Diederich en Elza een wandeling. Wat voor den jongen man een genot had moeten zijn, bleek thans een foltering.

Hij moest voortdurend veinzen, zijn lafheid verbergen, zijn laagheid afliegen.

Vader Wolff ontving hem met brallende woorden over het vaderland en de Deutsche kracht. Hij verklaarde nogmaals fier te zijn, dat de verloofde van zijn dochter in dienst des keizers was en Duitschlands eer en roem hielp verbreiden.

— Ik hoop, dat uw verlof heilzaam zal zijn voor Elza, sprak hij.
— O, vader, ik heb mijn overtuiging, merkte het meisje op.
— Ja, dat weet ik, maar gij oordeelt als een blinde over de kleuren. We hadden daar onze twist over die Engelsche verraderes, die schijnheilige, welke zoogenaamd gewonden verpleegde, maar ons in het geniep schade deed.

— En in 't geniep en haastig afgemaakt werd! snauwde Elza.

— Stil eens, driftkop. Diederich komt van Brussel en kan oordeelen. Hij, die bij de politie is, zal het vonnis niet afkeuren.

Bij de politie! De jonge man schrok vreeselijk. Den ganschen namiddag had hij zijn geheim angstvallig verborgen en nu slingerde mijnheer Wolff het hier voor hem.

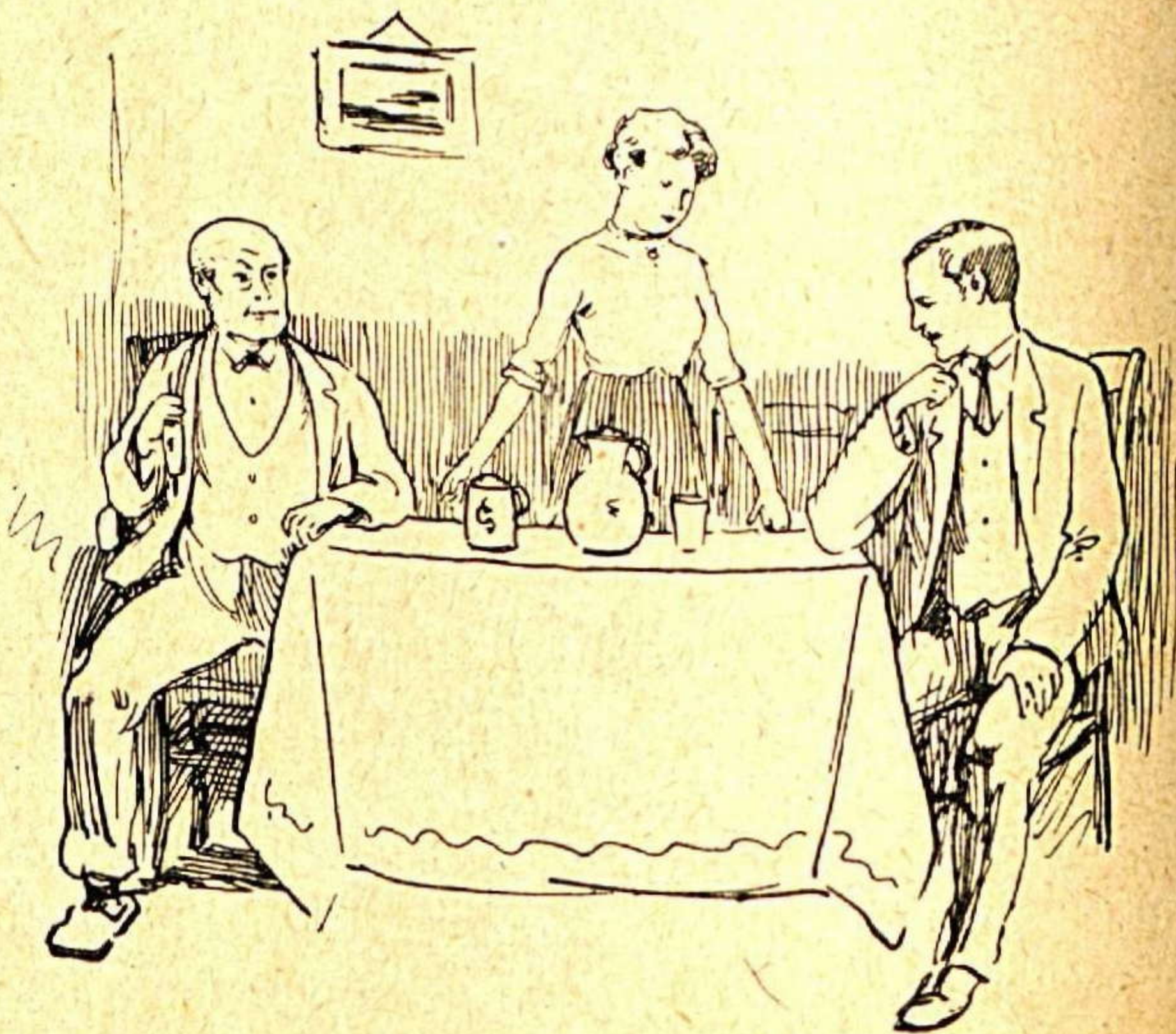
— Ge vermoedet niet, dat ik het wist, hé? vervolgde de heer des huizes lachend. Maar dezen middag ontmoette ik een kennis, die ook op de kommandantur te Brussel is, en hij vertelde het mij.

— Zijt gij bij de politie? stamelde Elza, niet minder verbaasd.

— Militaire politie...

— En die is er noodig! verzekerde Wolff. De trouwelooze Belgen moeten onder de Duitsche vuist gehouden worden.

Diederich wenschte zich ver van daar.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN